

"Bizim milletimizin adalet derecesi başka milletlerin adaletinden d n kalamaz. Her milletten ziyade adaleti tecelli ettirmeliyiz. En müterakki ve m temmeddin devletlerin kanunlarına muadil kanunlar yapabiliriz. Eski ihtiyaçlara göre yapılmış şeyleri, ihtiyaç ilerledikçe yenilemek l zımdır. Bu noksan vesaitle arzu olunan şeyleri temine imk n yoktur. Hukuk m tehassıstan hemen bu yolda çalışmaya başlamalıdır." (15 Ocak 1923-Eskişehir)

GÜNEY DİN , *İzmir Barosu Başkanı*

Devlet yapısı içerisinde,  zg n bir kuruluş olan yargının karşılaştığı sorunlar, son yıllarda daha geniş boyutlarda tartışılmaktadır. Günlük basında, yargı - savcı açığından, mahkeme yapılarının ve cezaevlerinin yetersizliğinden, duruşmaların uzayıp gitmesinden sık sık yakınılmaktadır. Yargıtay başkanlarının Adalet Yılı'nı a an konuşmalarında, Türkiye Barolar Birliği'nin düzenlediği Hukuk Kurultayları'nda,  niversite ve baroların gerçekleştirdiği bilimsel toplantılarda, hukuk dergilerinde, konunun toplu yönünden taşıdığı yaşamsal öneme değinilerek, yapıcı  z mler önerilmektedir. Gerçekte bu konular, yeni doğmuş sorunlar değildir.

Nedenleri bilinmektedir. Alışlagelen ilgisizlikle tozlanan raflarda bekletilen araştırma ve inceleme ürünleri, pek çok konuyu, uygulamadan kaynaklanan deneyimlerle aydınlatacak olgunluktadır Oysa bugün içine düşülen durum, yıllar yılı gerekli ilgiyi görmeyen bir işlev, yüzeysel dokunmalar, ya da kişisel çabalarla aşlamayacak boyutlara varan sorunlarının, büsbütün su yüzüne çıkmış giderse, gelecek günler daha parlak olmayacaktır. Sorunlar yoğunlaştığı,  z mleri daha bir ge lecektir.

MADDİ OLANAK DARLIğI
Yargı erkinin maddi olanakları (günlük işi görmeye yarayacak maddeler)  lkemizde çok dar. tutulmuştur. Yaşadığımız toplumun en ger ekki gösterge-leri olan mahkeme binalarının çoğu, sürdürülen hizmete uygun düşmeyen, sağlık koşullarından yoksun, bakımsız ve yıpranmış yapılarıdır. Yargı hizmeti, rast-

lantılar sonucu edinilen yerlere, mahkemelerin tıka basa depolanması ile değil, en iyi, en elverişli alanda, amaca uygun olarak yapılacak binalarda yürütülmelidir. Pek çok devlet kuruluşunun yapı sorunları üzüldüğü" halde, her gün halkla dolup taşan adliyelerin aynı ilgiyi görmemesi düşündürücüdür. Oysa kamu hizmetine ayrılan yapılar arasında, adliyelere öncelik tanınmalıdır.

Yargının, dosya, daktilo şeridi, basılı belgeler, fotokopi, posta pulu gibi güncel gereksinmelerinin karşılanması bile, başlı başına sorun olabilmektedir,  deneksizlik nedeniyle, yerel inceleme ve uygulamalara gidilememesi, çok sık karşılaşılan durumlarıdır.  nemsiz görünen bu k c k ayrıntılar, kişilerin yaşam koşullarını etkileyen olumsuzluklar yaratabilmektedir.

YARGIC AçIğI VE NEDENLERİ
Yargı  ağı önemli sayılara ulaşmıştır. Değişik nedenlerle görev yerlerinden ayrılanların bıraktığı boşluklar kısa sürede doldurulamazken, iş yoğunluğunun gerektirdiği yeni mahkemelerin kuruluşu, yeterince yargı sağlanamadığı için ertelenmektedir. Oysa, Türkiye'de, böylesi tıkanık durumlara yer bırakmayacak sayıda hukukçu vardır. Görevleri gereği hukukçular, bir toplumu, özendirici ya da acı veren yönleri ile büsbütün kucaklayan kişilerdir. Her gün,,  z ms zl k içerisinde bunalanların sorunları ile y zy zedirler. Yargı  lık kişinin sürekli duyarlı, özverili kalmasını gerektiren bir uğraştır. Yargılama işlevi mekanikleşmemeli, kanıksanmamalıdır. Yargı  lar, yaşamla olan

bağlarını zayıflatacak  l deki iş birikimlerinin üstesinden gelmek zorunda bırakılmamalıdır.

Yargı  lık, daha özendirici koşullara kavuşturulabilmelidir. Pek çok kamu görevlisi, çeşitli g c kl k içinde onurlu bir yaşamı sürdürme uğraşı verirlerken, yargı  lara, genel yapı ile bağdaşmayan ayrıcalıklar getirilmesi önerilemez. Ancak, yargı  lığın toplum içinde varlığını sürdüren saygınlığını somutlaştıracak ve bu konuma uygun düşecek bir çalışma ve yaşam biçimini güvence altında tutacak önlemlerle, tüm açıkların kısa sürede giderilmesi olanağı bulunmaktadır.

YARGININ GüVENLİğI VE SAYGINLIğI

Yargı, güvenli, saygın ve koruyucu olmak zorundadır. Hizmetin somutlaşması, halkla ilişkilerin uyum içerisinde yürütülmesi, yardımcı görevlilerin nitelikleri ve çalışmaları ile yakından iliğilidir. Özde ve biçimde, güvenli bir işlerlik, tüm çalışanların özenli çabaları ile gerçekleştirilebilir. Yardımcı personelin eğitimi, görevlendirilmesi, denetimi ve yaşam sorunlarının  z m , güncel koşullara uygun kurallara bağlanabilmelidir.

Hukuk fakülteleri ile bağlantılı olarak Adalet Meslek Yüksek Okulları'nın açılması, ürünlerini vermeye başlayan yararlı girişimlerdir. Yıllar yılı sözü edildiği halde, Adli Kolluk  rg t n n kurulamaması ise, bu alandaki boşluğu sürdürmektedir.

Yargı erki, kişilerin ve hukuka bağlı devletin en büyük güvencesidir. Uyuşmazlıkların boyutları ne olursa olsun, yaşalının etkinliği, yargı kuruluşlarının

görevlerini yapmaları ile sağlanabilir. Kişiler, tüm kurum ve kuruluşlar, hukuksal ilişkilerinde yanılabilir, yanlış uygulamalar içerisine düşebilirler. Bu yanlışlıklar gidermek, hukuka aykırı konum ve uygulamaları saptamak, yargının görevidir. Bu nedenle yargı, yanılmamak zorundadır.

Anayasa'nın 138. maddesi yargı kararlarının bağlayıcı niteliğini çok açık biçimde belirtmiştir.

"Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır, bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir surette değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez."

Bu genel kural karşısında, yargının "hatasından-sevabından" söz edilemez. Ülke düzeyinde genel hukuksal denetimi gerçekleştirecek olan yargı, gelecek günlerde, yüklendiği iş yoğunluğunun altından kalkamaz, özenini yitirerek yanlış değerlendirmeler içerisine düşerse, kendi örgütsel yapısı dışında, bu yanlışları düzeltecek bir başka kurum veya kuruluş yoktur. Bu çok önemli, belirleyici nitelik gözden uzak tutulmamalı, yargının sorunlarına, daha gerçekçi yaklaşımlar gösterilebilmelidir.

Yargının her türlü gereksinimleri, bu konulara yeterince önem verilirse, aşamalı olarak, beş - on yılda üstesinden gelinemeyecek sorunlar değildir. Öncelikle, Adalet Bakanlığı'nın görev, yetki ve olanaklarını günün koşullarına göre yemden belirleyen bir kuruluş yarasının hazırlanıp yürürlüğe konulması gerekmektedir. Bilindiği gibi, bu örgüt, sonraki yasalarla önemli bir bölümü geçersiz kılman 23 Mayıs 1911 tarihli "Adliye Nezareti Nizamname! Dahilisi" ile yönetilmektedir. Güncel sorunları karşılamaktan uzak kalan bu nizamnamenin yürürlükten kaldırılarak, Adalet Bakanlığı'nın yönetsel konumunu açık - seçik ortaya koyacak yeni bir yasal düzenlemeye gereksinme vardır.

Son birkaç yıldır, yığılan sorunların çözümüne yönelik bazı kıpırdanışlar görülebilmektedir. Ancak bunlar, henüz, geniş kapsamlı ve çok yönlü bir tasarıma ürünü oldukları izlenimini veremedikleri için yargının yaşadığı gerçeklere büsbütün sahip çıkıldığı anlamında yorumlanamaz.

mamaktadır. Yazıma son verirken, Atatürk'ün daha 1923'te söylediği şu sözlerini birlikte okuyalım :

Yargı erki, kişilerin ve hukuka bağlı devletin en büyük güvencesidir.

Uyuşmazlıkların boyutları ne olursa olsun, asaların etkinliği, yargı kuruluşlarının görevlerini yapmaları ile sağlanabilir.